

A megsemmisült kígyósi kápolnáról

Mint azt az előző részből megtudhattuk a Szent Kereszt tiszteletére szentelt „kijósi” kápolnát a váci püspöki juhász, Majsai János építtette. A katolikus templom karzata alatt található régi oltárkép bal alsó sarkában „M”, míg a jobb oldaliban „J” jelzés látható. Ez vélhetően nem a kép festőjének szignója, hanem a kincset talált juhász nevének kezdőbetűi.

Kérdésként merülhet fel az építés pontos dátuma, amelyet eddigi egyháztörténeti ismereteink szerint 1820-ra, azaz az építési kérvény keltezésének évére, valamint az oltárképre festett évszámra tettük. Azonban az épület 1909-es felújítását Dr. Forgó Kálmán, az egyházmegye ügyésze azzal az indokkal utasította el (1647/1954. sz.), hogy az 1828-ban kelt egyházlátogatási jegyzőkönyvben még nem tesznek említést a kápolnáról, az okirat ugyanis nem rendelkezik annak fenntartásáról. Nevezett jegyzőkönyvet megvizsgálva azonban megállapítható, hogy annak 22-23. oldalán írnak PROMONTORIUM KIGYÓS-ról, azaz a Kígyós szőlőhegyről. Itt részletesen ismertetik a kápolna építéstörténetét. Az építést követő években – amint az az okiratban olvasható – a szentély kulcsát a harangozó őrizte szomszédos szőlőjében. A korabeli térképen jól látható a kápolna szentélyének rajza a jobbról mellé épített sekrestyével a Felső Nagykiósdűlőben, a rátóti Gábor család 696-os számú parcellájában.

A Váci Hírlap 1930. november 23-i számában „A csörö-

gi hegyeken áll egy kis kápolna...” címmel jelent meg a sződi földbirtokos, Vác ko-

hércsubás juhással, birkákkal romantikusnak tartja. A környék öreg szőlősgazdái me-

rábi polgármestere, Gajáry Géza lányának, Líviának (Vác, 1896 - Bp., ?) az írása. A nyolcvan évvel ezelőtti beszámoló szerint, ha az olvasó a vácrátóti villamosról (Helyi Érdekű Vasút) leszállva végigpillant a szemben lévő domboldal előtti lapályon és az országútról (ma Gödöllői út) letér arra az útra, ami a domboldalra vezet, tízpernyi séta után megpillantja a „szép formájú” kijósi kápolnát, amely a szőlőkben megbújó présházak között karcsú tornyával kicsi fekete bogárként uralkodik a környék felett. A cikk írója már ekkor öregnek és roskatagnak, repedezett falúnak és mohos kőpárkányúnak mutatja be e szakrális helyet. A provinciális oltárképet a rajta térdeplő három parasztemberrel, fe-

sélnak az öreg juhászról, akinek számára a domboldalon patájával egy gödröt kapart, és az ott talált kincsből emeltette a gazdája a kápolnát. A régi tradícióhoz híven még ekkor is, negyedévente misézett itt Rátót plébánosa – áll az írásban.

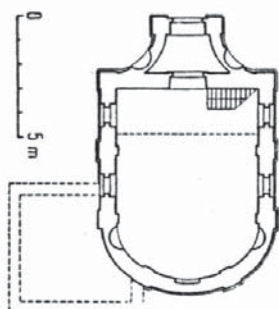
A vácrátóti plébániai historia domus (háztörténet) feljegyzése szerint (7. o.) a település vallásos szokásai között megtalálható volt az „évnegyedenkénti”, azaz évenként négyszeri, a „kíósi” kápolnához történő nagy, vallásos búcsújáró körmenet (processzió), melyek Szt. György (április 24.), Szt. Iván (június 24.), a Szentkereszt felmagasztalása (szeptember 14.) és Szt. János (december 27.) napját követő vasárnapon történtek. Ehhez hasonló bú-

csújárást folytattak a sződiek a 20. században a közeli csörögi Kecskerágó szőlőhegyre, a Czettler Jenő kúriája kertjében álló Szt. Orbán pápa szoborhoz (Orbán a vincellérek védőszentje).

Miskei és csertői Gajáry Lívia írása ma már megmosolyogtató, mondatai szerint a 19. században nem egy poétikus hajlamú pár tartotta itt esküvőjét, a hívságos pompa és fény helyett többre becsülve az egyszerű környezetet, amikor a szerény harmónium hangjaiba „belejátszott” a pacsirták és fülemülék éneke. Sőt maga a szerző is 1920. szeptember 20-án e kápolnában, a centenárium évében kötött házasságot sárói és derzsényei Lévy Lászlóval.

A kápolna falai között kérétek Istentől e dombos tájék jámbor hívői is évről-évre a gazdag szüretet. Ekkor úgy tudták, a kápolna gróf Vigyázó Ferenc (Bécs, 1874. – Bécs, 1928.) halála után Bolza Marianna grófnő kegyúri hagyatékához tartozott. Ezek alapján feltételezhető, hogy a kegyúri jog (a kápolna karbantartásának és felújításának kötelezettsége) a Vigyázó családot terhelte.

Gajáry Lívia annyira szíven viselte az erősen rongált állapotú évszázados kis szent hely megmentését, hogy 1926-ban a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez fordult a renoválási munkák költségeihez való gyűjtés engedélyeztetése tárgyában. A remek fekvésű, a környék ékességeként több kilométerről látható kápolna renoválására öten adakoztak; többek között Tragor Ernő (Vác,

1858 - Vác, 1939) csörögi szőlőbirtokos 80 ezer, gróf Vagyázó Ferenc vácrátóti földbirtokos pedig 500 ezer koronát adományozott. A gyűjtés végén, egy év elteltével összesen 740 ezer korona gyűlt össze.

A kápolna történetének végéhez tartozik: 1954-ben az akkori általános püspöki helynök, dr. Kovács Vince (aki 1922 és 1925 között Vácraátóti első plébánosa volt) levelében azt írta a sződi plébánosnak, Bartoss Gézának, hogy a kigyósi templom romjainak lebontására a vácrátóti plébánosnak (Dr. Ramoda

Ödönnek) engedélyt adott. A bontás feltételeként szabta meg, hogy az építési anyagból a rátóti temetőben ravatalozót kell építeni. Ha ezek után a bontási anyagból fennmarad valamennyi - írta -, azt a csörögiek megkaphatják egy új csörögi kápolna felépítéséhez. (De mint tudjuk Csörög új kápolnája csak negyven évvel később, 1995-ben lett felszentelve.)

1958-ban még tervbe vették a torony helyreállítását, azonban a munka pénzhány miatt elmaradt (historia domus 25. o.). Szintén a háztörténetben két évvel később

kelekezéssel már csak kápolna-romként olvashatunk róla, ekkor már a toronyszakja is lezuhant. „Ezt a romot kellene megmenteni a jövő számára és oltárát konzerválni műértő szakember által” - írta a falu plébánosa (28. o.). Az egyházi földek 1960. augusztusi összeírásakor mint külsőséget szerepeltetik; Kigyósi kápolna-rom telke 58 nöl, 2629 hrsz. Ekkor a hatvani templom felajánlott egy vasrácsot, mellyel a kápolnát szeretnék volna a további pusztulástól megvédeni. Az 1961 év végi teleknyvi adatok szerint a mint-

egy tíz méter hosszú és hét méter széles épületrom a 695 hrsz-on volt nyilvántartva.

Egy bizonyos: a település épített öröksége szegényebb lett egy megőrzésre méltó, romantikus történetű objektummal.

Volentics Gyula

(A mellékelt képen a kápolna romjai láthatóak valamikor az 1960-as évek elején. Köszönet a fénykép rendelkezésre bocsátásáért Mireisz Leyer János műtárgybecsüsnek!)

Útleírás a Csillagösvény Lovas Vándorútról

**Vácraátóti-Csíksomlyó
április 30. - május 24.**

Ez év tavaszán negyed magammal úgy döntöttem, hogy lóháton elzarándokolunk pünkösdre, Csíksomlyóra. Útitársaim Béres Sándor, Chemez Farkas és dr. Bencze István barátom voltak. Az ötlet Farkastól származott, a szervezésben elsősorban István és jómagam vettünk részt, a munkából oroszlanrészt István vállalt magára. Utunknak több közös célt határoztunk meg. Egyik fő célunk az volt a lovas zarándokút bejárása során amelyet „Csillagösvény” lovas zarándokútnak neveztünk el, hogy egy részletes útleírást készítsünk, az út során tapasztaltakat összegyűjtsük és közzé tegyük. Így hagyományt teremtve a jövőben mások számára segítséget nyújtunk lovas zarándokútjaik szervezéséhez. Másik közös célunk az volt, hogy a „Hittel és Alkotmány-nal a Nemzeti Megmaradásért” gondolatiság keretén belül a Szent Korona eszmeiségét és a Történeti Alkotmány c. könyvet minél több közösséggel megismertessük, a könyvet megemlékezés keretében templomokban elhelyezzük. A Történeti Alkotmányt Zétényi Zsolt szerkesztésével egyesületünk a Magyarországi Kulturális Egyesület jelentette meg az elmúlt évben. Mivel mind-

nyáján zarándokútként fogtuk föl utunkat, célunk volt az út során, testünk és lelkünk megerősítése is.

Hosszas és alapos előkészületek után, közös célunk megvalósítása érdekében nagy elszántsággal ültem lóra ápr.30-án du-tán Vácraátóton, hogy eljussak aznap Hévízgyörkre, és másnap társaimmal közösen indulhassunk el vándorutunkon. Már hetekkel indulásunk előtt elkezdtem magam erősíteni testben, szellemben és lelkiekben. Közben folyamatosan formálódtak az úttal kapcsolatos célkitűzéseim. Úgy éreztem, hogy kellően felkészültem a vándorútra. Családom nagyon figyelmes és megértő volt velem, barátaim és közeli ismerőseim pedig sokat segítettek az előkészületekben. Ez nagy erőt adott számomra. Az úton, ha nehézségeim akadtak ők jutottak eszembe, ez mindig átsegített a megpróbáltatásokon. Utunk során, ahogy teltek a napok egyre több jószívű, segítő szándékú emberrel ismerkedtünk meg, akik nélkül nem lett volna sikeres kúldetésünk. Ekkor tudatosult bennünk az a gondolat, hogy vándorutunkat közös célunk megvalósításán túl az otthonhagyottakért és segítőinkért, szállásadóinkért és minden jó szándékú emberért tesszük. Utunk során cselekedeteinket, emberekkel való

kapcsolatainkat, egymáshoz való viszonyunkat mindvégig a Szent Korona eszmeiség és a Jóistenbe vetett hitünk irányította. Sokszor bebizonyosodott, hogy ha bátran, megértően, és tisztelettel fordulunk az ismeretlen, akár más nemzetiségű emberekhez, akkor ők is jó szándékkal viszonzozzák azt. Utunk során mindvégig együtt maradtunk, folyamatosan segítettük egymást, időre megérkeztünk, célkitűzéseinket teljesítettük, és a végén barátokként váltunk el egymástól. Voltak napok, amikor nehéz terepen 45-50km haladtunk, hegyen-völgyön, csúszós sáros talajon, de célunkat minden nap teljesítettük. Csodálatos tájakon lovagoltunk, és ez kárpótolt minket a fizikai fáradalmakért. Sokszor kerültünk nehéz helyzetbe, a fizikai megpróbáltatásokat mindannyian kiálltuk, lovainkat bár kissé lefogyva, de épségben hazahoztuk. Sokszor megtapasztalhattuk, hogy a gondviselés rajtunk tartja tekintetét. Többször a szerencsén múlt továbbhaladásunk, mondhatnánk úgy is, hogy véletlen szerencsés sorozata kellett ahhoz, hogy épségben megérkezzünk úticélunkhoz. Az időjárás is kegyes volt velünk. Míg szerte az országban viharok tomboltak, minket mindig elkerültek, csupán néhányszor áztunk meg kiadósabban. Szentmise ke-

retében Szentjóbbon átadtunk egy Történeti Alkotmány könyvet Tempfli József Úrnak, Nagyvárad püspökének, aki érzékenyülve helyezte az oltárra ősi alkotmányunkat. Megható volt, ahogy az összefogásról, együvé tartásunkról, valóság történelmünkről, beszélt. Gyimesbükben az ezer éves határnál vasárnap délután a szentmise és a háborús hősök emléktáblájának avatása után a helyi plébános úrnak adtuk át a könyv egy példányát, a Csíksomlyói Plébánia Templomban pedig Babba Mária oltalmába került egy példány.

Bízunk benne, hogy utunkkal hozzájárultunk a zarándokokat erősítő, közösségeket formáló lovas vándorélet kibontakozásához. Lovas zarándoklatokkal kapcsolatos bővebb információk megtalálhatók a www.goldenman.eu honlapon.

**Dr. Nagy Ferenc
lovas zarándok**

